

A magyar izr. országos tanító-egylet

**ÉRTESÍTŐJE.**

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tenczer Pál.

Felelős szerkesztő: Seligman Eleázár.

Az előfizetési pénzek  
és tagsági díjak Kohn Salamon  
egyleti pénztárnokhoz  
(sas-utca 25. szám) küldendők.  
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.  
országos tanító-egylet.  
Előfizetési ár:  
nem tagok számára egész évre 1 ft.  
Az egylet tagjainak díjmentesen jár

**Az orsz. magyar izr. tanítóegylet első évtizedének rövid története.**

Az embernek egyik előnye az, hogy a múltba visszapillantva a történelemből tapasztalatokat gyűjt, bátorságot merit és előrelátással és óvatossággal néz a jövőbe. Ezen okból az országos egylet választmánya elfogadta Tenczer Pál választmányi tag azon indítványát, mely szerint az egylet első évtizedének története irassék le és engem az egylet alapításának történetével bizott meg.

Ezen czikk által kísértem meg megbízatásomnak eleget tenni.

A magyar alkotmány helyreállítása előtt, az egyleti élet Magyarországon igen csekély volt. Tudtommal a hatvanas évek elején több mint egy-két tanító-egylet nem létezett. Az akkor uralkodó politikai viszonyok és nézetek nem kedvelték a szabad mozgást, a hasonszemű egyesülést. Rend uralkodott akkor, mely azonban inkább gépnek, mint egy szerves test rendjének volt nevezhető. Volt tevékenység, de szellem és szabad akarat nélkül. A tanítók csak ritkán és csak rövid időre jöttek össze, nem ismerték egymást, nem volt bátorságuk, hiányzott az ugynevezett esprit de corps, az öntudat. A tanítók állása törvény által nem volt biztosítva, a tanítók özvegyei- és árváinak sorsa szomorító volt, és az egyes tanítók az egész tanítórend érdekében közzé tett kíváncsi határ és eredmény nélkül maradtak és ámbár Strummer tanító ur Szegeden és Buxbaum pozsonyi tanító ur már 1858. évben a „Ben Chananja“-ban a tanítóegylet eszméjét megpendítették és ámbár minden tanító az egyesület

szükségességét belátta, az általános kiváncsi nem teljesült, az eszme nem akart tette válni.

Ezen bajokat érezvén, 1865. évben, az akkori cs. k. mintaiskola igazgatója lévén, tantestületemben azon indítvánnyal léptem fel, hogy feladatunk és kötelességünk volna, a magy. orsz. izr. tanítókat egy tanítóegylet alakítására felszólítani. Ezen indítvány csakugyan viszhangra talált, és miután ezen egylet életbe léptetése megpendített, idejének tartottam a pesti közs. izr. normálskola, a budai és az ó-budai izr. iskola tanítótestületét és magától érthető a pesti mintaiskolai kartársaimat is egy értekezletre összehívni.

Az akkori nehézségek és akadályokról szólni nem szándékom, csak azt akarom említeni, hogy az első értekezlet, valamint a következő értekezletek tartása előtt is mindig V o r a f k a, az akkori fővárosi rendőrfőnök engedélyét kieszközölni kényszerítve voltam. Több ülés után a pest-budai és ó-budai tanítók közül egy ideiglenes bizottmány alakult, melynek elnökévé boldogult Dr. Meisel főrabbi, alelnökké e cikk írója, Bauer M. L. tanító pedig titkárrá választatott. Szándékunk volt kezdetben egy tanítónyugdíjintézetet életbe léptetni, de a többség ellene volt, mert attól tartott, hogy a cél eléréséhez kívánt eszközök és pénzüsszegek hiányozni fognak. Kibizottmányunk tehát az alapszabályokat egy általános izr. néptanító egylet életbeléptetésére, felterjesztettük az akkori m. k. helytartó-tanács elé azon kérelemmel, hogy adjon engedélyt egy izr. tanítógyűlés egybehívására és egy egylet alapítására, mely engedély 1865-iki augusztushó 6-án 49358 sz. a. kelt intézménye alapján leérkezett. Ennek következtében egy felhívást bocsátottunk közre a m. izr. községekhez és tanítókhöz, mely felhívás a többi között a következőket is tartalmazta:

„A tanítók fizetései általánosan oly fukarul vannak kiszabva, hogy a család legszerényebb szükségeinek fedezésére sem elégségesek; ily család koplalásra, örökös nélkülözésre van utalva és csoda-e, ha annak fejét, szivét mély gond és bú tölti el, midőn azon évekre gondol, hol ő testet és lelket emésztő hivatásában, elerőtlenedés vagy elgyengülés következtében többé nem fog eljárhatni? És ha dija folyó életszükségletei fedezésére nem elegendő, hogyan legyen képes az övéi számára valamit megtakarítani azon időre, mikor már hivatalából kiesett? Ha ő, a halál gyászszekerét elképzelve, hátrahágyottjai sorsa felől kérdést intézne önönmagához, akkor szeme és lelke elé a legsötétebb képnek kell tárulnia. És ha még oly erős volna hitében és istenbeni bizalmában — a hivatásbani örömeinek el kell enyészni és nem szentelheti magát többé emelkedett lélekkel hivatala szellemi munkájának; a lélek és sziv

emelkedettsége nélkül pedig az ismeretek magvai kellően nem hintethetnek el.

E felhívásunk a legnagyobb örömünkre általános részvétet keltett, főleg ki kell emelnünk szegedi-, aradi-, temesvári-, pécsi-, ujhelyi- és makói izr. hitközségek tantestületeit, mert ezek tervünk kivitelében segédkeztek. Nemkülönben előmozdították ügyünket az akkor megjelent szegedi „Ben chananja“ című lap; továbbá a bécsi „Neuezeit“ valamint az Ujhelyben megjelent Fischér N. által szerkesztett, „Isr. Lehrer“ című ujság az által, hogy az eszme valószínűségének céljából közre bocsátott cikkeket szívesen fogadták.

A z e l s ő k ö z g y ű l é s 1866 - i k o c t . h ó 6 - á n h i v a t o t t e g y b e . Hogy mily nehézségekkel kellett küzdenünk és mennyi gondot okozott az akkori közgyűlés, arról itt helyszűke miatt nem szólhatok, azonban nem akarom érintetlenül hagyni azon körülményt, hogy e gyűlés egybehívásakor a cholera dühöngött, s ennél fogva a gyűlés megtartását nem akarták megengedni. A gyűlés azonban a cholera és más ellenzők daczára Gamperl ur, az akkori pesti polgármester jelenlétében 1866. október hó 6-án mégis megtartatott és hála Istennek, a tagok egyike sem lett a járvány áldozata.

A választmány következőleg alakult meg:

Elnök lett bold. Dr. Meisel főrabbi, alelnök, Lederer A. pénztárnok Kohn Salamon, ellenőrök a bold. Rosenberg Henrik és Schwarcz M., Bauer M. L. pedig jegyzőül választatott.

A m á s o d i k k ö z g y ű l é s s z i n t é n P e s t e n é s p e d i g 1867-i k s z e p t e m b e r h a v á b a n t a r t a t o t t .

Ezen közgyűlésen határozatott, hogy a választmány nem csak pesti, hanem vidéki tagokból is álljon s hogy a közgyűlés nemcsak a fővárosban, hanem vidéken is tartassék. Egy meghívó levél is felolvastatott a szegedi községi előljáróságtól, mely szerint az 1868-ik izr. tanítógyűlés Szegeden tartassék.

A választás eredménye a következő volt:

Elnök lett főt. Dr. Meisel Farkas, tiszteletbeli elnök Löw Lipót szegedi főrabbi, alelnök Lederer A., pénztárnok Kohn S., ellenőrök Rosenberg Henrik, Freud J., 1. titkár Oser Zsigmond. 2. titkár Hirsch József; központi választmányi tagok: Reich Ignácz, Deutsch Henrik, Fischer N., Schwarcz M. Braun Lipót, Kohányi S, és Flesch Miksa; vidéki választmányi tagok: Kohn A. Temervárról, Kohn S. Aradról, Glücklich J. Vágujhelyről, Jokli N. Becskerekről, Boronkay N. Ka-

nizsáról, Steinhardt Makóról, Strummer Szegedről, Porges Pécsből, Schauer L. Liptó-Sz. Miklós. Strauss Székesfehérvárott; Grossmann Pozsony, Lakner Nyitrán. Roder Rohonczon Blum Uj-Verbász, Rittenberg Kassa, Brüller Keszthely, Deutsch Eger és Tiroler Szarvas.

Az egyesület lassankint mégis elérte célját, az egyesület iránti részvét növekedett, a tanítók is számosabban léptek az egyesületbe és ekkép oly helyzetbe jutott, hogy szegény tanítókat anyagilag már támogathatott.

1867-ben az egyesületnek 10 alapító, 10 pártoló, és 213 rendes tagja volt.

Az 1867-ik év végén nagy gyász érte az egyesületet, amennyiben Dr. Meisel F. A. pesti főrabbi és egyesületünk érdemdús elnöke 1867. nov. hó 30-án meghalt, kinek kimulta nemcsak a pesti község-, hanem egyesületünkre nézve is nagy csapás volt. Az egyesület ügyeinek vezetését e jelentés írója, az alelnök vette át. A választmány működése a jóváhagyott alapszabályok hiánya miatt akadályozva volt, azonban az egyesület magától mégis némi életjelet adott. Több emlékiratot nyújtottunk be a nagym. m. k. vall. és k. miniszter urhoz, ugyancsak az egyesületbe hívtattunk orsz. izr. kongressushoz t. i. a tanítók választási és választhatási képességére — a tanítók nyugdíjazására — a népiskolai törvényjavaslatra vonatkozólag. A választmányból egy szűkebb bizottság volt megbízva az állomás nélküli tanítóknak állomást szerezni, továbbá az egyesület paedagogiai kérdésekkel kezdett foglalkozni. A tagok száma mindinkább szaporodott, gazdag hitsorsosaink végrendeletükben is gondoskodtak egyesületünkről, p. o. boldogult Polláknő 200 frtot, bold. Ganz. D. pedig 400 frtot hagyott hátra az egyesületnek. Az ó-budai izr. hitközségben főt. Hirsch főrabbi pártfogása és Braun Lipót főtanító és választmányi tagtársunk tevékenysége következtében 25 hitközségi tag mint pártoló tagok léptek egyesületünkbe. Ugyanezen évben Reich Ignatz lett második alelnök és Oser Zsigmond tagtársunk helyett, ki a jegyzőségről lemondott, Fischer N. volt szives a jegyzői tisztséget három hónapig díjtalanul buzgalommal viselni és utóbb Mandel Salamon a pesti hitk. titkári hivatalnoka választatott jegyzőnek.

A h a r m e d i k k ö z g y ű l é s 1868 - i k o c t. 5-én Szegeden tartatott.

A közgyűlés sorrendje volt:

1. Az évi- és pénztári kimutatás.
2. Az alapszabályzati tervezet megvitatása.
3. Az izr. néptanodákban a héber oktatást illető javaslat.
4. Az elnök és jegyző megválasztása.

5. Az egybehívott congressushoz intézendő emlékirat a magy. izr. tanodák belszervezetét és az izr. tanítóknak községbeni állását és nyugdíjazását illetőleg.

6. A vallás- és közokt. minister urnak népiskolai törvényjavaslata.

7. Az egyes tagok indítványai.

A közgyűlés nagyon számosan volt látogatva ; nemcsak az érkezett 140 tanító, hanem sok szegedi polgár és hölgy vett részt abban. A tárgyalás szép rendben és tapintatossággal folyt le ; csak midőn az elnökválasztásra került a sor, élénk mozgás és vita támadt ; a többség engem választott elnökül, de miután nyilatkoztam, hogy a reám nézve nagyon hizelgő tisztséget különböző okokból el nem vállalhatom, a közgyűlés azon indítványomat elfogadta, mely szerint engem az elnöki teendők viselésével a legközelebbi közgyűlésig megbizott, miután akkor a nélkül is az egyesület tisztiszemélyzetét megválasztani kellett. Jegyzőül szintén a fennevezett okból az előbb volt titkár Mandel Salamon választatott.

Ez alkalommal nem mulaszthatom el hálás érzelmeimet kifejezni azon tagtársak iránt, kik akkor, midőn a magasak kegye tőlem elfordulni látszott, irántam oly bizalommal és részvétellel voltak.

A szegedi napok a tanítóvendégekre és általában a közgyűlés összes tagjaira valódi kellemes ünnepnapok voltak és bizonyosan még sokáig örvendetes emlékekben fognak maradni. A szegedi lakosság figyelem és vendégszeretettel viseltetett a résztvevők iránt.

Egy agg tagtársunk indittatva mindazon szép- és nemes-től a mit Szegeden látott, az utcán nyilvánosan, meghatott hangon következőleg nyilatkozott : „Barátim ! Mint öreg tanító már sokat tapasztaltam, kellemest és kellemetlent, de annyi boldogságot mint tanító még soha sem éreztem és szavamot adom, hogy Szeged feledhetlen marad előttem, a Szegeden töltött órák és napok néhány évvel megifjítottak. Hálaát mondok Istennek, hogy e szép tanító-napokat megérnem engedte.“

Az egyesület javára szini előadás rendeztetett, mely 200 frtot jövedelmezett, volt továbbá banquet, mely alkalommal a szegedi hitközség számos tagja és más keresztény honpolgárok mint p. o. nagys. Boja Gergely egyesületünk pártoló tagjaivá lettek.

A bold. Löw főrabbi „Az idő hatalma“ czimű hitszónoklata kinyomatott és az ebből folyó jövedelem az egyesületnek adatott. E közgyűlés ily fényes sikere körül sok érdemet szerzett magának az akkori szegedi rendező bizottmány, kü-

lőnösen a következő urak ; Reitzer Adolf, Strummer, Dr, Singer, Eisenstädter Robert, Schulhof Lajos és Weisz Gábor, a bizottmány jegyzője. Fogadják még most a tanítók legbensőbb háláját.

(Folyt. következik.)

### **Rabbi OPPENHEIM DÁVID,**

nagybecskereki főrabbi, szül. 1816. Morvahon Leipnik  
nevű városban, meghalt Bécsben 1876. október 21.

A kegyetlen halál kérlelhetlen karjai ismét a libanon czedrusai egyikét kigyökerezte, a tudomány örökké viruló kertjének legszebb virágainak egyikét szakította, hogy azt az élettúli országban elültesse! És mi, kik visszamaradunk, megtört és fájdalmas szívvvel nézünk a kegyetlen után, ki kiméletet nem ismer, midőn elragadja körünkből egymásután azokat, a kikre oly égető szükségünk van, kik maguk után oly különféle téreken egy üreget hagynak, a mely vagy soha, vagy csak ismét nagyon későn fog betöltve lenni.

Mély gyászban és tisztelettel lehajolunk mindannyiszor a csapások előtt, melyek minket érnek, gyászolunk mi, kik egy nemes keblű kor és polgár társat veszítünk, gyászol a vallás, ki az elhunytban egy őszinte, valódi bajnokot sirat, gyászol a tudomány, a melynek oly fáradhatlan, oly lelkesült előharczosa, ápolója és gyámolítója a megdicsőült vala.

Rabbi Oppenheim Dávid, egy 300 év óta ismeretes családból származik, a melynek minden férfi tagja abba helyezte legnagyobb dicsőségét és a családból átörökölt nemességét, hogy kitartással, buzgalommal és kimondhatlan szorgalommal előmozdítsa a zsidó tudományokat, melyek — fájdalom — napjaiban oly mostohán kezeltetnek.

A megdicsőült első oktatásait képezték a Thora és Talmud tudományok, a melyek élte végeig kedvencz tanulmányai maradtak, és sikerült neki oly alaposságot a Theológiában elnyerni, hogy szerénysége és visszavonultsága daczára az országos izraelita iroda őt a fellálitandó rabbi-képezde eme főtantárgy tanárrá kiszemelte.

Mindamellet felfogta ő a kor követelményeit, és amit a szülői ház és ennek első nevelése és oktatása nála elmulasztott, azt ő kitartó vasszorgalommal iparkodott kipótolni, elsajátítván a latin és modern nyelveket és ezek irodalmait, a bölcsészetet, a régészetet és könyvvészetet, amely tudományokban ő feltűnő jártasságot és alaposságot nyert.

Nem lehet e lapok feladatja körülményesen szólani arról, mi je volt a jámbor rabbi az ő községének mint annak lelkésze, mi je volt ő az ő családjának, mint annak disz- és fénypontja. De igenis ide tartozik szólani arról, mi je volt ő a tanítóknak, azon községben, melyben ő az évek hosszú során át, oly áldásosan és boldogítólag működött.

A pártoskodásnak esküdt ellensége lévén, minden módon törekedett a különítések válságos idejében az ő községét megóvni a szakadásnak nyomorától és főtörekvése volt, az áldásos békét az ő községében meghonosítani, és ezt — ugymond — a tanítók közremű

ködésével lesz képes elérni; amiért is jelszava volt „együtt, karöltve és válvetve akarjuk a magasztos célt elérni, a nagy feladatot megoldani“ és ő — ugymond — csak azon anyagot akarja feldolgozni, melyet neki a tanítók buzgalma és szorgalma nyújt. Ő nem szeretett maga és a tanítók közt oly nagy distancziát képezni, hogy ezek őt messziről látván, törpének tartásák, hanem közel álván hozzájuk, csodálták és tisztelték benne a leereszkedő, nyájas vallás hősét és a tudomány óriását. Ő községe tanítóinak tiszteletet és tekintélyt szerzett és azok érdekeit gyakran saját érdekeinek háttérbe szorítása által előmozdította.

Azért rójuk le mi is a nagy halott iránti kegyeletet és tegyünk le az ujon ásott sirhalomra egy koszorut „nefelejcs“ virágokból, hogy jelen korunk papjai lássák, hogy méltányolni tudjuk az őszinte és becsületes működést.

Igy látunk hullni ágat ágra, így halnak el a nép nemesei, tudósai, a vallás bajnokai anélkül, hogy kilátásuk lenne azon édes reményre, hogy ezen, a halál által okozott hézagok valaha kitöltessenek; — mert Izrael üdve, a zsidó tudományok ápolása, nem a most divatban levő községi vagy simultán — hanem jólszervezett felekezeti zsidó iskolából várható!

Neked pedig drága elhunyt bús szivvel mondjuk:

Rabbi Oppenheim Dávid Isten veled! Nyugodjál békében!

Dr. B a k I z r a e l.

\* Oppenheim főrabbi kimulása sulyosan érte a helybéli rabbinátus érdeemes elnökét, Ft. Brüll S. L. urat is, ki benne nem csak közel rokonát, hanem szeretve tisztelt benső barátját vesztette. Fogadja legmelegebb részvétünket. Szerkesztő.

## A zsidó tanítók érdekében.

Köztudomásu dolog, miszerint a zsidó iskolaügy visszás fejlődésének egyik, de leghathatósabb okát a zsidó tanítók precáris, biztosítlan és folytonosan ingadozó helyzete képezi.

A népoktatási törvény 138. §-a világosan mondja ugyan, hogy a tanító élethossziglan választatik. A zsidó tanító azonban ennek daczára a jelen század valódi bolygó zsidója. — A zsidó hitközségek legnagyobb része a tanítót csak amugy cseléd módjára egy évre fogadja és az év elteltével rendszeren el is küldi. Kegyelemből és nagy kivételesen néha újból szerződheti, de ez, az e fajú községeknél eléggé ismeretes elővigyázattal, megint csak egy évre történik. Hiába küzdött ez ellen a hazai zsidó tanítótság, hiába emelt eliene számtalanszor szót a sajtó; a vallás- és közoktatási miniszter ur mind eddig nem tett e tekintetben erélyes intézkedéseket. Mintha attól tartana, hogy megsérti a zsidók autonomiáját, ha őket az országos népoktatási törvény megtartására szorítaná; nem volt még eset arra, hogy csak egy jogaiban megsértett zsidó tanítónak teljes elégtételt szerzett volna. — Nem csoda tehát, hogy a zsidó tanító állapota valóban számalmat gerjesztő, hisz reá nézve a népoktatási törvény csak délibáb és így sorsa oly egyesek szeszélyétől van függővé téve, kik azt mondják: „M i t a r t j u k f e l a z i s k o l á t, t e h á t n e k ü n k a z o r s z á g o s n é p o k t a t á s i t ö r v é n y i s k o l á n k r a n é z v e n e m p a r a n c s o l h a t.“ Hja, nem így volt ez a Bachkorszakban, a statthalterei és a schulrathok hatalmasan védték a tanítókat; foliansokat igényelne azon esetek felsorolása, melyekben az absolutismus kormánya rendre szorította a tanítóik irányában méltatlankodó zsidó hitközségeket. — Szerény véle-

ményem szerint a zsidó tanítókat senki sem vádolhatja hazafiatlansággal; már csak azért sem, mert a hazai zsidóság magyarosításában őket illeti az oroszlánrész. Meg vagyok győződve, hogy mindeu zsidó tanító széles e hazában ép oly szeretettel, csüng a magyar alkotmányon, mint bárki más; és mégis hány napjainkban szeszély által állomásától megfosztott, a legnagyobb nyomorban sinlődő derék öreg tanító emlegeti sóhajtozva a statthalterei korát, melyben őt a schulrathok a vándor- és koldusbottól erélyes fellépésük által mindenkor megóvták. — Szeretett hazája szent alkotmányáért lelkesülő tanító kénytelen az absolutismus husfazekai után sóhajtozni!!! — Ez már valóban természetellenes, majdnem kétségbeejtő állapot! Az absolutismus statthalterei meg tudott bennünket védeni, és az alkotmányos magyar kormány nem volna erre képes?! — Ezt nem akarom, de nem is fogom elhinni soha.

Ritka, mint a fehér holló az oly intelligensebb és azért humanusabb zsidó hitközség, mely tanítóit a népokt. törvény értelmében állandósítaná. De mintha a sors a zsidó tanítót mindenütt üldözné; ezen fölülte ritka esetben sincs teljesen biztosítva. — Az 1871. évi okt. 22-én szentesített törvény ugyanis megengedi a hitközségi tagoknak, hogy az anyahitközségtől elváljanak. A zsidó hitközségek jövedelmi forrásai pedig oly természetűek, hogy a legcsekélyebb számmal kilépő más hitközséget alakító tagok az anyahitközség bevételeit tetemesen megcsonkítják. Az említett törvény otalma mellett kilépet és új hitközséget alakított hitközs. tagok tehát gátolják az anyahitközséget abban, hogy a népokt. törvény következtében állandósított tanítói irányban elvállalt kötelezettségének eleget tehessen. Az anyahitközség tanítói állandósításakor nem is számíthatott arra, hogy a törvény megfogja engedni jövedelmének tetemes megcsonkítását. — A bevételeitől ily módon megfosztott anyahitközség tehát egy, a népokt. törvénytől későbbben alkotott törvény következtében legjobb akarata mellett sem tehet a népokt. törvény 138. §-ának eleget. És ki sinyli ezt meg legjobban? Bizonyára nem más, — mint a zsidó tanító.

Miért nem intézkedik az 1871. évi említett törvény arról, hogy az anyahitközségből kilépett, más hitközséggé alakult hitközségi tagok kötelesek legyenek azon tanítók fizetéséhez járulni, kiknek állandósításakor ők még az anyahitközséghez tartoztak és így szintén kötelezték magukat arra, hogy az illető tanítókat élethossziglan fizetni fogják? Hátha az illető kilépett hitközségtagok csak azért alakulnak más hitközséggé, hogy az állandósított tanítóktól megszabaduljanak?

Ezt már azon körülménynél fogva is tekintetbe kell venni, mert a zsidók általában idegenkedni látszanak a tanítók állandosításától. tehát a zsidó iskolaügy rendezésénél, melynek valahára mégis meg kellene kellene, ezen eshetőségre különös, tekintettel kellene lenni; éppen úgy, mint a felekezeti tanodákból alakult községi tanodáknak convertálásánál hasonló czélből az utóbbi években divatba jött machinatióknak mindenekelőtt véget kellene vetni.

Itt is, ott is az ó- vagy igazhitűség fátyola alatt nem más mint a törvény s az ez által oltalmazot szegény tanítók kijátszása a főczél. Ha ennek útját szegjük, mint egy varázsütésre meg fog szünni azon országszerte dúló agitáció is; mely a községek meghasonlása- és gyengítésével az iskola vesztét és a népművelődés hátráltatását eszközli.

Kivánatos és idején volna, hogy a fővárosunkban megindult s

talán ismét felujulandó (bár így lenne!) mozgalom alapján alakítandó bizottság ily és hasonló konkrét javaslatokkal lépne a miniszter, illetőleg a törvényhozás elé.

„Hon.”

### „Sötét Képek”

czim alatt közöl a Berettyó-Ujfaluban megjelenő „Sárrét” egy vezérczikket, melyből az ottani zsidóiskola-viszonyok megismertetésére a következőket kiemeljük:

A helybeli izraelita hitközség vétkes mulasztása miatt kénytelenek az iskolás gyermekek nélkülözni a szellemi képeztetést. Volt csak nem rég alkalmazásban művelt, képzett tanítójuk, de ez másfél évnél tovább nem birt megküzdeni a nyomor és szegénységgel, — egyetlen életfentartásának alapját — a tandíjjakat sem kapta kezéhez; s a fájó emlékezés keserű könnyei között kényszerült odahagyni állomását.

Ma e hitközség — hihetlen de való — iskola és tanító nélkül áll; mert a józanabb gondolkozású egyháztagek jóakarata is hajótörést szenvedett, a nagyobb rész szükkeblőségén s kilátás van reá, hogy ha a tanhatóság szigorú intézkedésel közbe nem lép, az izr. tanköteles gyermekek, kellő oktatás hiányában felnőnek mint gomba, testben és lélekben satnyán, az érdekllett szülőknek és a társadalomnak legnagyobb kárára.

Ez abnormis állapotnak előidőzésében nem kis része van az egyház lelkészének, ki a sötétséget, mint a vallásosság igazi paradicsomát hirdeti s akarja hivei lelkébe csepegtetni.

S hogy kárhozatos tanának terjedését a gyakorlatban is elősegítesse, a birodalom minden részéből vesz magához olyanokat, kik néha még az elemi oktatásban sem részesültek, de elég ösztönnel birnak arra, hogy a hit alapelveit s a gyakorlati lelkészettant ő tőle magán uton megszerezzék. Ezeket az emberi társadalomtól elvonva, emberiességükből kivetköztetve, testben és lélekben sanyargatja. A kised szobában, mely egyedüli világuk, ifjuságukat csaknem kizárólag imázással töltik e szánandó teremtmények, kiknek sem emberi jogaikról — s mint a társadalom és állam tagjai — hivatásukról fogalmuk sincs.

Elkomorul a józan szemlélő e sötét képeknél, melyeket csak a törvény teljes szigoraleendő képes megvilágosítani, s mely megvilágosítást nem csak egyesek, de a társadalom közérdeke is egyaránt megköveteli.

Ajánljuk a tanhatóság figyelmébe!

Darázs.

### A mi papunk.

„A magyar izr. országos tanító-egylet Értesítője” 8. számában B. M. úr Székes-Fehérvárról megjelent cikkében az izr. népiskolák mostoha állását illetőleg sok igazságot tartalmaz. De valljuk meg a régi magyar példabeszéd szerint: „Az igazság is sántit.”

Tagadhatlan, hogy izr. népiskoláink közel állanak felekezeti jellegök veszítésének örvényéhez, s hogy e tekintetben közönyösen, de tétlenül állanak némely papjaink.

De általánosságban még sincs jogunk ezt állítani, s így kivétel nélkül felettök pálcát törni méltánytalan dolog lenne.

Hála Istennek, még vannak papjaink, kik szívökön hordják



## Egyleti élet.

Egyletünk tagjaivá jelentkeztek: Hecht S. Sárvár, Herzog Emil Budapest, Herz Jakab Budapest.

### Tagsági díjakat fizettek:

Rendes tagok: Strummer József Szeged 8 frtot; Propper Dávid Budapest 2 frtot; Goldberger Simon Budapest 2 frtot; Brüller Mór Keszthely 4 frtot; Reich M. Keszthely 2 frtot; Tandler S. Szécsény 2 frtot; Hecht Lázár Miava 4 frtot; Witt Fülöp N.-Kanizsa 2 frtot; Fantus Izrael Ujvidék 4 frtot; Braun Lipót Budapest 4 frtot; Herzog Emil Budapest 2 frtot; Roth Vilmos Budapest 2 frtot; Herz Jakab Budapest 2 frtot; Földesi Joachim, Budapest 2 frtot, Weisz Jakab Budapest 2 frtot, Prager Benjámín Érsekújvár 1 frtot; Braun Jónás B. Csaba 1 frtot; Löbl Armin Szivác 2 frt.

Pártoló tagok: Rosenthal B. ur Budapest 5 frtot; Schweiger Márton ur Budapest 10 frtot; Wolfner Gyula ur Budapest 5 frtot.

Segélyezések: Lapunk 12. számának megjelenése óta öt tanító nyert 20—10—2—2—2 összesen 36 frt. segélyt,

### V E G Y E S E K.

— Légrády testvéreknél megjelent: „Tanítók zsebnaptára az 1877. évre.“ Szerkesztette György Aladár. Ara 1.20 kr. Dús tartalma mindenre kiterjed, ami csak a tanítót érdekelheti. György ur „Közoktatásügyünk szervezéséhez“ című értekezése mindazon kérdéseket összefoglalja, melyek az új korban a tanférfiakat ugy, mint a törvényhozást foglalkoztatják és minden gondolkodó tanférfiut nagyban érdeklik. A zsebnaptár e mellett csinosan van kiállítva és úrlapjai s alakja által igen alkalmas zsebkönyv is. Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

— A vallás- és közoktatási magy. kir. minister Roth Vilmost tanító-illetőleg tanítónői képezdei tanári állomására véglegesen kinevezte. Fogadja a tanítóegylet nevében szerencsekívánatainkat, miután ügyes tollát és szép szónoki tehetségét már nagyon gyakran kölcsönözte a zsidó tanítók ügyének is.

— Izraelita zugiskolák. A „Szabadság“ ban N. Váradról olvassuk: Sarkadi Tihamér tanfelügyelő aziránt kereste meg a polgármesteri hivatalt, hogy miután a helybeli izraelita orthodox hitközség e folyó tanév beálltával hitfelekezeti elemi népiskolát állított föl, még pedig két helyen, u. m. a kapuczinus utca végén fekvő hitközségi épületben és a kolozsvári utcza 37 ik számú háznál, tehát tiltassanak el a város különböző részeiben eddig vallásoktatással foglalkozó egyének a vallás oktatástól, annyival inkább, mert az illetők e körülményt arra használják fel, hogy zugiskolát tartanak. A zugiskola tartó egyének következők: Klein Jakab Mayer, Singer Henrik, Friedman Emánuel, Hercz Eliás, Östreicher Sámuel és Blechner Móricz. Tanfelügyelő ur átirata kiadatott a kapitányi hivatalnak, hogy a szükséges intézkedéseket tegye meg s szigoruan felügyeljen, nehogy az ille-

tők még tovább folytassák káros működésüket a törvény világos rendelete ellenére. (Örvendetes jel, hogy némely helyeken már az orthodoxok maguk is undorodnak a chédertől. A szerk.)

— Az egri izr. hitközségi tanoda egy derék tanítóra tett szert. Müller Lajos, ki számos éven át előkelő iskolákon fényes eredményyel működött és öt évig Bécsben tartózkodva minden alkalmat felhasznált, hogy a tanügy terén felmerült új és czélszerű intézményekkel megismerkedhessék, — és kinek öcsese a pesti normáliskolának egyik jeles tanereje — a jelen tanév elején pályázás útján megnyerte a nevezett iskolánál üresedésben volt állomást. Szerencsének tekinthetjük mind az iskolára nézve azt, ha jeles tanítót nyer, mind a tanítóra nézve, ha oly községbe kerül, mely mint az egri hitközség csak is jeles tanítókat alkalmaz, tudván, hogy a folytonos tanítóváltás kárára van az iskolának.

### **Szerkesztői posta.**

Blum J, Verbász. 12 tartalomdús cikkéből már sokan lelkesültek. Köszönjük. — W. F. N.-Kanizsa. Értekezése a milyen igaz ép olyan korszerűtlen. Közlésével az ügynek csak árthatnánk.

---

## **A magyar izr. országos tanító-egylet**

saját kiadása :

# **I M A K Ö N Y V**

az izr. iskolai ifjuság számára.

R E N D E Z T E É S K I A D T A

**a magyar izr. országos tanító-egylet.**

Ára: 45 kr.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árelengedés adatik.  
Megrendelhető: a magy. izr. orsz. tanító-egylet irodájában  
Sip-utca II. sz. a.

---

A szerző saját kiadásában (Király-utca 25.) megjelent és minden könyvárusnál kapható

**(Dath Jisrael)**

vezérkönyv a mózes vallás tanítására, középtanodák, polgári iskolák, tanító-képezdek s magánhasználatra.

Irta:

**Dr. BAK IZRAEL**

ny. r. hittanár

I. füzet **Bolti ára 60 kr.**

Nagyobb megrendeléseknél tetemes árelengedés adatik.

---

Nyomatott Goldstein Mór könyvnyomdájában. Ország-ut 44. (Huszár-féle ház.)